

**Karjääri kujundamise pädevuste mudeli
raamistik Eestis
2016**

Karjääri kujundamise pädevuste mudeli raamistik kirjeldab keskkonda, milles ühiskonna liige/isik oma karjääri kujundamise pädevusi omandab ning neid tõhusalt ja tulemuslikult arendada saab.

Raamistiku karjääri kujundamise pädevuste omandamiseks ja arendamiseks moodustavad poliitilised otsused ja neile tuginevalt üles ehitatud struktuurid ning organisatsioonid, kes kokkulepitud reeglitele/standarditele jm vastavalt pakuvad teenuseid, mis toetavad karjääri kujundamise pädevuste arendamist.

Eestis rakendatava karjääri kujundamise pädevuste mudeli **raamistiku kirjeldamine ja arendamist vajavate valdkondade määratlemine** on Õppe- ja karjäärinõustamise programmi raames SA Innove karjääriteenuste üksuse tegevus.

Õppe- ja karjäärinõustamise programmi tegevustega tagatakse kvaliteetse ja teenusstandarditele vastava õppenõustamise ja karjääriteenuste kättesaadavus sihtrühmale. Karjääriteenuseid saavale kliendile asjakohase ja kvaliteetse teenuse osutamiseks on oluline, et pädevused, mille kujunemist teenus toetab on sõnastatud ja mõlemale osapoolle (nii isik/õpilane/klient kui teda toetav täiskasvanu/teenuse pakkuja) mõistetavad.

Sisukord

Karjääriteenuste õigusruum Eestis	2
Karjääriteenuste süsteemi osalised Eestis	2
Karjääri kujundamise pädevuste mudeli rakendamine: kooli ja rajaleidja keskuse vahelise koostöö raamistik	6

Karjääriteenuste prioriteedid Euroopa Liidus

Karjääri planeerimise oskuste tagamine on Euroopa riikide üks olulisi eesmärke. 2004. aastal vastu võetud ja 2008. aastal uuendatud EL elukestva nõustamise resolutsioon 1 viitab teenustele ja meetmetele, mille eesmärgiks on aidata igas vanuses üksikisikutel kogu elu vältel teha haridus- ja ametialaseid valikuid ning juhtida oma karjääri. Viimastel aastatel laiema kõlapinna saavutanud elukestev nõustamine tugineb põhimõttelistele muutustele karjääri mõistes. Üksikisikud, kes soovivad säilitada oma tööalast konkurentsivõimet, peavad olema valmis regulaarselt omandama uusi oskusi. Karjääre enam ei valita, vaid ehitatakse elu kestel tehtavate valikute abil.²

Euroopa Komisjon on 2016.a. välja töötanud [Euroopa oskuste tegevuskava](#), mille eesmärk lühidalt öeldes on tagada inimestele oskused, suurendada tööhõivet, konkurentsivõimet ja majanduskasvu. Oma oskuste analüüsimisel, vajalike oskuste omandamise ja arendamise kavandamisel on oluline abi karjääriteenustest.

Karjääriteenuste kättesaadavuse mudelid Euroopa Liidus:

ÕPPEPROGRAMMI (õppekava põhine) MUDEL	Moodulipõhine, valikaine või kohustuslik aine ning õppevälised tegevused koolis.
KESKUSE MUDEL	Kooli väline, õpilased käivad keskuses kohapeal.
INDIVIDUAALSE NÕUSTAMISE MUDEL	Karjäärispetsialist töötab koolis.
VIRTUAALNEvõi VEEBIPÕHINE MUDEL	Vastavad veebirakendused, karjäärispetsialistid varustatud IKT vahenditega.

Allikas: Raimo Vuorineni esitlus seminaril³.

Eenamusel EL riikidest on kasutuses üks eeltoodud mudel, osades ja sh Eestis on kasutuses elemendid kõigist mudelitest. Kõige vähemal määral on veebipõhist teenuse osutamist. Ka rahvusvahelistes PISA uuringutes on mh karjääri kujundamise teemadega seotud küsimusi.

¹ Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kogunenud Euroopa Liidu liikmesriikide esindajate resolutsioon Elukestva nõustamise parem integreerimine elukestva õppe strateegiasse, 21. november 2008 http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/104236.pdf

² Watts, A.G. 2010. Elukestva karjäärinõustamise poliitika areng Euroopa Liidus ja Euroopa Karjääriteenuste Poliitika Võrgustiku roll (*Lifelong Career Guidance Policy Development in the European Union and the Role of the European Lifelong Guidance Policy Network*). 16. märtsil 2010. a. Varssavis toimunud konverentsi põhiettekanne.

³ Career Management Skills – definitions and evaluation, mis toimus Tallinnas 10-11.11. 2015.a.

Karjääriteenuste õigusruum Eestis

Karjääriteenuste osutamisega seotud seadusandlus:

Haridusseadus. Põhikooli riiklik õppekava. Gümnaasiumi riiklik õppekava. Kutseharidusseadus. Kutseharidusstandard. Tööturuteenuste seadus. Kõrgharidusseadus.

Rajaleidja keskuste poolt pakutavate karjääriteenuste osutamine ei ole 2017.a. seisuga seadusandlikult reguleeritud.

Karjääriteenuste süsteemi osalised Eestis

Eesti karjääriteenuste terviklikuks arendamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks töötas **SA Innove** koostöös partneritega perioodil 2011–2012 välja pikaajalise **kontseptsiooni aastani 2020**.

Eestis pakutakse karjääriteenuseid Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi haldusalas ja erasektoris.

Eestis karjäärispetsialistidele kutset omistav organisatsioon on **Eesti Karjäärinõustajate Ühing**.

Kutsestandardid

[Karjäärispetsialist, tase 6](#) (kehtib kuni 14.11.2022)

[Karjäärispetsialist, tase 7](#) (kehtib kuni 14.11.2022)

Sotsiaalministeeriumi haldusala: Töötukassa

Eesti Töötukassa osakonnad pakutavad tasuta teenused on:
- karjäärinõustamine töötutele ja koondamisteate saanud isikutele; - karjääriinfotead on avatud kogu elanikkonnale; - tööotsingunõustamine (tööotsingu töötuba, tööklubi). Vt [nõustamisteenused](#).

Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala: Rajaleidja keskused ja koolid

- Kooli õppekava, ainekavad; kooli karjääriteenuste korralduskava; õpetaja töökava.
- Rajaleidja keskuste karjääriõustamise töökord, karjääriinfo töökord.
- Kooli töötajate juhendamine/õpetajate ja lapsevanemate koolitused.

Koolis käsitletakse karjääriõppena kõiki õpilase karjääri planeerimist toetavaid tegevusi, lõimituna Rajaleidja keskuse pakutavate karjääriõustamise- ja karjääriinfo teenustega.

Üldhariduses on õppekava läbiv teema „elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ (1.-12.klass), sh võimalusel karjääriõpetuse valikaine. 2014.a. korrigeeriti üldhariduse riiklike õppekavade õppekasvatuseesmärkide, õpitulemuste jms sõnastust ainevaldkondade kavades karjääri teema täpsema ja asjakohasema käsitlemise eesmärgil.

Uute kutseõppe liikide määratlemise käigus lisandus kutseõppe õppekavadesse (3.-5.tase) muuhulgas üldoskuste moodul „karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused“, milles on selgelt sõnastatud karjääri arengut toetav eesmärk.

Rajaleidja keskused pakuvad kuni 26-aastastele noortele tasuta karjääriteenust

Teenuste standardid: [karjääriõustamise teenusstandard](#); karjääriinfo vahendamise teenusstandard (tuleb link).

Põhikooli riiklik õppekava

<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020> :

§ 3 – põhikooli sihiseade

§ 4 – pädevused

§ 7-12 – pädevused I -III kooliastmes

lisa 13 – läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

lisad 1-8 – 1.6. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Lisa 11 - Karjääriõpetuse valikaine kava

§ 3 (5) Põhikool aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

Gümnaasiumi riiklik õppekava

<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021> :

§ 3 – gümnaasiumi sihiseade

§ 4 – pädevused

lisa 12 – valikõppeaine „Karjääriõpetus“

lisa 14 – läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

lisad 1-7 – 1.6. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Lisa 12 - Karjääriõpetuse valikaine kava

Kutseharidusstandard

Kutseõppe õpiväljundid, mis on kõige otsesemalt seotud karjääri planeerimise oskustega

Allikas: Kutseharidusstandard <https://www.riigiteataja.ee/akt/128082013013>

<ul style="list-style-type: none"> - osaleb karjääriplaani koostamisel 	teise taseme kutseõpe
<ul style="list-style-type: none"> - seab <i>juhendamisel</i> endale karjäärieesmärke; - leiab juhendamisel töökohtade kohta informatsiooni, sh elektrooniliselt; - seostab <i>juhendamisel</i> erialase ettevalmistuse nõudeid tööturul rakendamise võimalustega. 	kolmanda taseme kutseõpe
<ul style="list-style-type: none"> - koostab juhendamisel endale lühi- ja pikaajalise karjääriplaani; - leiab <i>iseseisvalt</i> võimalusi erialaseks enesetäiendamiseks ja tööturul rakendamiseks; - seostab erialase ettevalmistuse nõudeid tööturul rakendamise võimalustega. 	neljanda taseme kutseõpe
<ul style="list-style-type: none"> - suudab koostada äriplaani; - koostab <i>iseseisvalt</i> endale lühi- ja pikaajalise karjääriplaani; - analüüsib ja hindab <i>iseseisvalt</i> oma kutse-, eri- ja ametialast ettevalmistust ning tööturul rakendamise ja edasiõppimise võimalusi. 	viienda taseme kutseõpe

Karjääri kujundamise pädevuste mudeli rakendamine:

kooli ja Rajaleidja keskuse koostöö raamistik

Kuhu annab sisendi?

KARJÄÄRIÕPE KOOLIS

Karjääriõppe kvaliteedi tasand

Ainevaldkonna tasand- õpitulemused

Erinevad õppeained- õpitulemused

Karjääriõpetuse aine- õpitulemused, hindamiskriteeriumid

KARJÄÄRITEENUSED

Karjääriteenuste kvaliteedi tasand

Gruppide/rühmadega töötamise tasand - õpitulemused

infoleeng, grupinõustamine – õpitulemused, hindamiskriteeriumid

Päringuintervjuu, individuaalse nõustamise, infopäring

ENNASTJUHTIV ÕPPIJA, õpilase PERE

Millised karjääriplaneerimise pädevused on vajalikud, et teadlike enesekohaseid valikuid teha.

Millised karjääriplaneerimise pädevused mul täna on.

Milliseid karjääriplaneerimise pädevusi saan/soovin, vaja on arendada.

Kes mida ja kuidas hindab/mõõdab?

Hindame/mõõdame arengut ja arenguvajadust. Tagasiside ja kujundava hindamise kaudu toetame õpilase/kliendi arengut.

KOOL

EKSAMID: küsimus, ülesanne vm

TASEMETÖÖD: küsimus, ülesanne vm

TESTID, küsimus, ülesanne vm

ARENGUVESTLUS/KARJÄÄRIVESTLUS

Jooksev ja/või kokkuvõttev HINDAMINE, sh
karjääriõpetuse aines

ÕPPIJA

KARJÄÄRIPLAAN/ARENGUPLAAN

ENESEANALALÜÜS

ÕPIMAPP

SIMULATSIOON

vm RÜHMATÖÖ

RAJALEIDJA

RÜHMATÖÖ KOKKUVÕTE/ESITLUS, tagasiside

Tagasiside KLIENDILE TEENUSE JÄRGSILT

Tagasiside KOOLILE (nt milliste karjääriplaneerimise
oskuste arendamisele võiks rohkem tähelepanu
pöörata)

SIMULATSIOON

vm RÜHMATÖÖ

Dokumendi muudatused

Nr	Muudatus	Aeg	Selgitus	Alus
1.	Lk 3, Karjääriteenuste osalised Eestis, alajaotus Kutsestandardid.	20.11.2017	Kaotasid kehtivuse: Karjäärinõustaja, tase 7 ; Karjäärinõustaja, tase 6 ; Karjääriinfo spetsialist, tase 6 ; Karjääriinfo spetsialist, tase 5 ; Kooli karjäärikoordinaator, tase 6	Hariduse Kutsenõukogu poolt on kinnitatud karjääriteenuste valdkonna uued kutsestandardid, mis kehtivad alates 15.11.2017.